

СТ 9

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 20. ДЕЦЕМБРА 1874.

НОВОЗОР ИШТЕ

ГОДИНА III. БРОЈ 57.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ пута на недељу па по петаку, а то је у новом саду 40. а на страни 60. нов. месец и о. — ВА ОГЛАСИ
ПАПЛАКУЈЕ СЕ од једне врсте 3 нов. и 30 за жиг сваки пут.

Овим до сад описаним афектима подложен је човек противу своје воље; они му поткопавају здравље, често му главе долазећи, због чега се могу називати пасивним, трпним афектима. Има па и афеката, који оживљавају и подижу, или се бар појављују у самосталнијем кретању и радњи; ово су активни, радни афекти.

IX. О поштовању.
Осјећајући оно, што је велико и узвишено, путем ока, чудом се зачудимо; ако је оно, што је велико и узвишено, још и савршено, томе се не зачудимо само, него то и поштујемо, шта више каткад и обожавамо.

Извор чуђењу су чула, а поштовању душа. Ово друго постаје тек размишљањем.

Цивно, шаровито дрво, велика, импозантна зграда изазивају чуђење; велики, илеменити и узвишени човек бива зарад својих дела поштован. Када угледамо море, или бесни огњедух, то наше чуђење прелази у свету језу, али кад оружаним оком посматрамо васиону, то се у срцу нашем рађа осећај обожавања. То је благотворни афекат, који човека уздиле, а да то изрази, спада у задатак мимици. При представљању исказују се ови афекти лагано, уздизањем гласа, које наличи питању, а у среди је између јаснога и тамнога гласа. Осим тога се овде и самогласници нешто отежу, и застаје се на појединим речима.

X. О радости.
Телесно здр вље и душевни мир основа су овом веселом афекту, који може тако исто прећи у мирно усхићење, као што је кадар и болести од једаред излечити. Задовољство није, као што ни бурно усхићење није никад то, што је радост. Чиста радост доноси блаженство; она обима све нежном, искреном љубављу, и само се

тамо налази, где савлађивање сама себе узду над страстима преузмо.

Нечиста радост бурна је и дивља, нема при изражавању цели ни мере, ако пак нестане прилике, која ју је произвела, то и ње нестане.

Овај афекат потребује у својим различитим ступњима све фигуре и тропе, особито метафору, алегорију, климахе, персонификацију, а по највише ицерболу.

Низи ступњи радости су расположеност и веселост, највиши раздраганост и раскаланиост. Осећај радости изражава се смејањем. Ово је телесна способност, чије тонове представљач с успехом може изразити. Веселост се смеши. Глас се држи средине између тамног и јасног гласа; он је жив и нагиње мекости. Висина тона је умерена. Весеље је виши ступњав веселости, у њега су даље споменуте врсте тонова у увећању мери.

Радост се смеје. Осим споменутих врста тонова долази још смејање, које је као у трубе, између тамнине и јасности.

Раздраганост ликује. Тон је јаснији, бржи, јачина му већа. Ако овај афекат прелази у раскаланисту, то и споменута средства тонова највиши ступња достигну. Речи се претварају у клицање, које се интерјекцијама, усклицима, изражава, а јачина тонак постаје виком.

XI. О злурадости.

Овај афекат има различитих степена, али не обешаћује увек људско достојанство. Злурадост, која постаје, кад видимо како неваљалство врлини подлеже, чисти је морални осећај, и долази у опште и врло често у позоришној игри. Злурадост је неморална, кад се радујемо пеза служеној несрети било других људи, било наших непријатеља. Овај афекат постаје сотон-

ском особином, кад сми туђу несрећу проузрокујемо. Извори злурадости често леже у темпераменту, у нагону самоодржавања и у неморалном васпитању. Изражава се отвореним, широким, не са свим јасним гласом.

XII. О Л У Т И Н И.

Првобитни извор љутини не лежи само у на-
шој крви, него и у најлону самоодржавања, у за-
блуди онога, који мисли, е му се хоће да повре-
ди част, право, или да се истисне из његовог
положаја. Животињска особина овога афекта по-
казује се већ у детета. Малчење, самовоља, охон-
дост и пре свега заносно уображење јесу пото-
чици, из којих брзо постаје бурна река љутине.
Трајање и ступањ зависи увек од темперамента.

— діяльність таємної поліції єї, чи ~~відповідь~~
їдентичнісю виїзду з підпільної тюрми про
-бітників Спілкової конфедерації **ПОЗОРІШТЕ**

Ми имамо три стапа народна позоринта: у Новоме Саду, у Београду и у Загребу. Наше је најдно позориште у толико стапу, што пробави неколико месеци у Новоме Саду, а остало време путује по народу. Многи, који криво схватају достојанство и задатак народнога позоришта у нашим данашњим приликама, мисле, да се тим „скитањем“ побија важност овом народном заводу. То мишљење не ћемо за сада овде поћијати, него ћемо само најавити Енглеску, велику Енглеску, да примиједи против тога мишљења.

Чланови првих лондонских позорница морају преко лета да траје ван Лондона поса. Чим наступи тоило време, затварају се лондонска позорница, а сваки управитељ на месец дана пре тога одказује целој својој дружини, Које мисли да ће залежати, те опет погоди, али тако, да им плате тече тек кад се позориште опет отвори. Донде морају се глумци пропутивати, како који може. Да је то доста мучно, не треба ни спомњати. Многи глумци саставе сами друштво и играју на деобу, хитвијски или триффи (види).

Нека глумица у енглеским новинама припо-
веда додгај једнога таговога друštva. Припо-
вјетка њена, таго, је занимљива, да ћемо је у
кратком изводу саопштити и нашим читаоцима.
Тим више, што су много ствари на длагу исте-
као и код наше народне позоришне дружине
као штује по срству.

Љутина може се претворити у гњев и срџбу, најпосле у животинско бесниљо, које се изражава муцајући, тенајући и грчевитом љубо-сени човеку и смрт. Љутити човек је лопта само-обмане и искаљује љутину и на мртвим пред-метима! Свагдани пратиоци љутине су: стик од љубљених особа, горко-кајање и малаксала спа-

та. Колерик је најмилја жртва љутине. У сангенику постаје љутина брзо, али се брзо и стица; меланхолик задржава је обично у себи; флегматик бесни јако, али не дуго, када га љутина снађе, пролевајући на послетку сузе као жена.

Дјутина воли особито и перболу. Она и се изражава тешким, стамним пласом, који је умерене јачине. Нагласци морају бити јонтири, и да имају са немачког фрајинг и амбасадором, али и са джидон и турскијско ијраја, али и са индира и чантоја који највећим делом су турскији фраси у ЕНГЛЕСКОЈ.

Глумица је била је са својим мужем код краљевског позоришта, које поред свега његовог свог имена нису имала обичај преко лета распуштати своје наставнике. Као што је увек, тако је било то и 1869. године у априлу, и до објављивања имали су глумци одмора, али нису имали плате. Они се разиђују својим грађама. Једни одоште замо, други онамо; други склониште дводесетак

ује у дружини, у којој је била најши глаумица, било је пет мушких и три женске са два дете-
ста. И мушки и женски имали су код несталних
друштава неопходно иужко својство, да су мора-
ли знати играти свакојаке улоге. Јунац био је
у истим мах и други љубавник, само што је у
оваким улогама био озбиљан, преозбиљан; мла-
ди комици, који је уз то умео вешто белити и
руменити, одликовао се као први љубавник ле-
пом тоалетом и лепим певањем љубавних не-
сама; карактерски представљач давао је зло-
чинце и илемените оцеве; балетски играч био-
је у пантоними добар, и осим тога дао се упо-
требити у свакој улови; комички старац свирао
је у виолину као виртуоз; трагичка љубавница
узела је на се и собарницу; стара госица и цаи-
вна љубавница, играле су све на свету. Прени-
саних улога имали су толико, да нису морали
нове гуашевати. Јунац је имао одело и давао га
је за половину дела од дохотка на главу башка.
за булисе приложили су сви новаци и гуашеви

су платна. Женске су шиле, мушке су помогали декорационом мазалу.

Прво место, у које одоше, беше Уерстен (имена су у приповетци измишљена, иначе је све истини.) Два члана отишли су била напред и најмла су у прво гостионици дворану за балове, отгласили су у местном листу и дали интимнати 300 огласа. Гостионица беше величествено зданије, дворана висока, пространа, видна и газом сјајно осветљена. Кад глумци начинише на једној страни галерију, на другој позорницу са леним декорацијама, испред које се спушташе завеса од црвених дамасичких са златним китама и чипкама, изгледало је све, да не може бити величанственије.

је. За гледаоце узајме од гостионичара нешт түцета наслоњача од махагона превучене првеним марамбеном. То су била засебна места и била су на богатом билиму; у партеру беше десет түцета обичних столица, а одељен је био од отменог реда, искром преградом са првеним и златним тапетама. Међу партером и галеријом беше друга, малена преграда. Гостионичар обећаваше најсјајнији успех. По најмањем рачуну могли су рачунати сваки дан, кад је позориште било пуно, по 23 фунте стерлинга (по 10 фор.). То је било дововољно, а како су глумци могли још и три елегантне собе употребити као гардеробу, то су били врло весели.

(Шаставић се)

С Р П С К О Н А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т В О

С Р П С К О Н А Р О Д Н О П О З О Р И Ш Т В О

(Жене у уставном животу.) У петак 13. децембра приказана је па нашој позорници добра шаљива игра „Жене у уставном животу.“ Докле је год устава и уставног живота у Угарској, дотле ће и овај комад паћи живота одјека у нас. Карактери су већином добро напретали, радикално рочили у првом члану, живи, једном речју то је један део нашег уставног живота за позорницу живо напретао. Прима томе и приказ тавога комада захтева живу игру, а у томе су се нали глумици овога вечера били подинковали. Ружићка (Христина) била је сушти „женски кортеш“, Ружић (Валента) добродушица „посланик на силу“, Сајевић (Слангамени) прави мађарски „пропали фиртимагнат“, Добринећ (Барбоч) оригинални „кортеш“, који се тужи па „дијету“ што не ће да донесе закон, да се „посланици бар слаже године по једанпут бирају.“ И остали приказивачи: Лукић (Берчеји), Ј. Поповићева (Истрика), Марковић (Солеји), Недељковићка (Фанија), Ј. Харићева (Илка), Божковић (Јован), и Вујић (Челеји) имају десну заслугу у томе, што су „Жене“ тако добро прошло биле.

Ова је представа била у корист варошице болница, али се публика није одазвала, као што је то заслужила оваки илеменита цели.

Поправка. У извештају позоришном о „Карташу“ на страни 231. почињући од 39. реда испреметано је б редова, који гвардеј смисао. На место тих редова треба да стоји ово: „Ал' кад је предмет саме страси случај, као што је то у карташу, (јер је исправа пије сиромах, дакле не грамзи за благом), онда је пронаст тога човека тако извесна, онда је тешка, да се слепи случај покори вољи човека, и то још без икакве моралне основе, тако апсолутно луда гледаоцу.“ — и т. д.

* (Преварно на веру.) Некакав трговац имао у дућалу престара боба, и коме га је год продавао, склопом се закљињао сребром и душом, да се вари брзо као јаје. Један што га је дуплио за ручак, пристави га затри одмах у јутру. Дође време ручку, а боб никако да се вари. — Е сад кажите ми, да ли се тај трговац криво или право заклео куницу. — Свакако криво, кад га је па веру преваро. — Није истина, јер што се год јаје више вари, то долази све тврђе.

* (Поп и парохијани.) Био је у неком најему месту вадјај сведетици, који је умро тако испод предиковати, да је своје парохијане често наводио на суве. Један пут је описивао чуке памет Христа спаситеља тако живо, да су сви људи у цркви плакали без разлике. Намери се у цркви некакав стран човек, који није плакао. На то ће они, што су око њега, да га укоре, говорећи: За што, море, не плачеш? — А он ће да им одговори: Не могу, јер писам из ове парохије!

* (Како ћеш се оправити дуга.) Некакав човек био дужан много, али по мало продао све што је имао, само му остале кућице. Дуг је за друг па му не да, да спава поћу. Шта ће дасле него да о своме дугу, мисли, па ће тако па једанпут нешто смислити. Устаде и унесе у кућу бреме сламе па је запали. Кад кућа почне горети, запита га женка: Шта турди, зло тесмо! — Западио сам кућу, не би ли дуг кроз димља испочио — одговори. — Какав дуг кроз димља, дуга те змија опасала! — повише жећа. — А он: Богом, ако не излети дуг из куће, онога моја није ни била, него би ми је свакако верованици понели за дуг.

Издаје управа српског народног позоришта

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.
БИЛДИНГ САДУ У НОВОМЕ САДУ У ПРЕДПЛАТИ 10.
14. ПРЕДСТАВА.

У НОВОМЕ САДУ У ПРЕДПЛАТИ 10.
ДРАМА У 5 ЧИЛОВА, НАПИСАНА ФРИДРИХШИЛЕР, ПРЕВЕО Ђ., ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ УДЕСИО А. ХАЦИЋ.
ПОДРУГИ ПУТ:

ДОН КАРЛО С.

ОСОБЕ:

Филип II., краљ испански	Сајевић.
Јелисавета Валоа, његова жена	Ј. Маринковићка.
Дон Карлос, наследник испанскога престола	Ружић.
Херцегина Оливарес, прва дворкиња	М. Хацићева.
Макиза Мондекар { краљичине дворкиње	Б. Хацићева.
Принцеza Еболи {	Ј. Сајевићка.
Маркиз Поза, витез од Малте	Недељковић.
Херцег Алба	Зорић.
Гроф Лерма, начеоник телесне страже	Вујић.
Херцег Ферија, витез златнога руна	Бунић.
Херцег Медина Сидонија, адмирао	Марковић.
Доминго, грађев, духовник	Лукић.
Велики инквизитор краљевине	Божковић.
Дон Јудевит Мергадо, телесни лекар краљичине	Ладић.
Паж краљичин	Добриновић.
Паж краљичин	Лажић.
Више госпођа и великаша, пажеви, официри	Лапада.
Пажовица или увече на каси.	Липковић.

Поштовани! Преплатници умољавају се, да би извеле и исплатити први део своје преплате или
би једном изплативши сваку сву ову плату, могли су да отплате
на сваки пут до краја године, ако им ће ово бити могуће.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 д. а. вр. у српској пародијој задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Одједан део овога листа ће бити обдан по 10 д. а. вр. у позоришној писарници и у вече на каси.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стандартном) од 9—12 пре подне и од 3—5

после подне, а почеће подне, а после на каси.

Почетак у 7 а свршетак у 10 са хата.